

Regionala utvecklingsnämnden

YTTRANDE

Handläggare Camilla Anderson
Samhällsplanerare
040-675 32 36, 0725-971466
camilla.anderson@skane.se

Datum 2025-09-26
Ärendenummer 2025-POL000253

Adressat
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
KN2025/01049

Remiss av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning, SOU 2025:51

Regeringskansliets diarienummer KN2025/01049.

Region Skåne har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat betänkande och önskar framföra kommentarer enligt nedan.

Region Skåne har ansvar för vård och hälsa i Skåne samt ett samordnande ansvar för Skånes utveckling, enligt Lag 2010:630 och lagändring 2019:944 om regionalt utvecklingsansvar. Detta ansvar innebär att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer för regional transportinfrastruktur. Region Skåne är också regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den samhällsfinansierade kollektivtrafiken. Region Skåne utgör även en formell remissinstans enligt plan- och bygglagen (PBL) avseende översiktsplaner och enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar avseende riktlinjer för bostadsförsörjning.

Region Skåne har sedan januari 2019 även ansvar för den regionala fysiska planeringen i länet, och uppdraget att ta fram en regionplan för Skåne till 2022. Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare

koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. *Regionplan för Skåne 2022–2040* antogs av Regionfullmäktige den 14 juni 2022.

Region Skåne är även huvudman för den mer än 125 mil långa Skåneleden samt de nationella cykelturismlederna Sydostleden och Sydkustleden som i mångt och mycket rör sig i kust- och strandnära lägen med höga natur- och kulturvärden.

Region Skåne yttrar sig över betänkandet *Bättre förutsättningar för klimatanpassning, SOU 2025:51* utifrån ovanstående ansvar.

Region Skånes synpunkter

Region Skåne ser i huvudsak positivt på de bedömningar och förslag som presenteras i betänkandet. Sammanfattningsvis vill Region Skåne anföra nedanstående punkter.

Övergripande synpunkter

- Region Skåne vill inledningsvis lyfta vikten av att det *skyndsamt* tas fram nationella riktlinjer för val klimatscenarier och riskbedömning för planering och dimensionering och ser detta som en förutsättning för att kunna genomföra flera av betänkandets förslag.
- Region Skåne efterfrågar ett utvecklat resonemang om konsekvenserna av klimatanpassningsåtgärder i ett mellankommunalt perspektiv.

Förslag som klimatanpassar dagens lagstiftning

- Region Skåne menar att klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet kan innebära både positiva och negativa konsekvenser för olika värden. (8.1)
- Region Skåne avstyrker lagreglering av dagvattenssystemets kapacitet och av att va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattenssystemets kapacitet för enskilda fastigheter. (8.4)
- Region Skåne avstyrker lagreglering av att det av översiktsplanen ska framgå var kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att skydda mot risken för skador på den byggda miljön. (8.6)
- Region Skåne avstyrker lagkrav på att kommunen ska vara tvungen att ändra eller upphäva detaljplaner där det finns outnyttjade byggrätter med risk för klimatrelaterade skador. (8.9)

Havsnivåhöjningar

- Region Skåne delar i huvudsak betänkandets bedömningar men anser att naturbaserade lösningar bör utgöra ett komplement till fysiska barriärer. (9.1.3)
- Region Skåne ser positivt på att staten föreslås ta ett större ansvar för planering, genomförande och förvaltning av permanenta, storskaliga kustskydd av nationella intressen längs kusten. (9.2.1)
- Region Skåne instämmer i vikten av en snabb och tydlig process. (9.2.2)
- Region Skåne vill understryka vikten av att redan i ett tidigt skede involvera kommunerna samt anser att den regionala fysiska planeringens betydelse och kapacitet bör beaktas i processen. (9.2.3)
- Region Skåne ser positivt på förslaget att inrätta nya riksintressen för statliga kustskydd men vill trycka på att de regionala värdena behöver beaktas i relation till statliga intressen. (9.2.4)

Finansieringsmodeller

- Region Skåne delar betänkandets bedömning om förutsättningarna för en modell för finansiering. (10.4.1)
- Region Skåne delar delvis betänkandets förslag om fördelningsnyckel. (10.6.1)

Övergripande synpunkter

Behov av nationella riktlinjer för val av klimatscenario

Region Skåne är enig i betänkandets ställningstagande om att nationell vägledning behövs gällande val av klimatscenario och instämmer i bedömningen att nationella riktlinjer skulle underlätta genomförandet av klimatanpassningsåtgärder. Betänkandet menar att det är av vikt att bedömningen av klimatriskerna görs utifrån samma underlag i kommunen, något som Region Skåne bekräftar då detta bidrar till transparens och jämförbarhet mellan kommunerna i Skåne.

Betänkandet har dock valt att inte ta ställning till vilka klimatscenarier som bör tillämpas. Region Skåne vill lyfta vikten av att det *skyndsamt* tas fram nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning för planering och dimensionering och ser detta som en förutsättning för flertalet av betänkandets förslag.

Konsekvenser

Region Skåne noterar att betänkandet i begränsad omfattning för ett resonemang om konsekvenserna av de förslag som ges. Konsekvenserna av betänkandets förslag av klimatanpassningsåtgärder presenteras enbart kort genom jordabalkens 3 kapitel. Region Skåne menar att betänkandets förslag med fördel bör hantera detta då åtgärderna kan få mellankommunala konsekvenser.

Förslag som klimatanpassar dagens lagstiftning

Betänkandet lämnar i kapitel 8 *Förslag som klimatanpassar dagens lagstiftning* elva förslag som innebär ändringar i sex lagar och två förordningar. Samtliga förslag, menar betänkandet, bidrar till att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. Region Skåne delar denna uppfattning då förslagen i förlängningen bidrar till ett robust Skåne som är bättre anpassat till ett förändrat klimat.

Region Skåne efterfrågar ett förtydligande av vilka åtgärder som ska anses vara klimatanpassningsåtgärder mer än att de ska skydda mot ”klimatrelaterade översvämningar, ras, skred eller erosion”. Region Skåne menar att det finns en risk att åtgärder för exempelvis dagvattenhantering, som bör ingå i en kommuns ordinarie kostnader, klassas som ”klimatanpassningsåtgärd” för att få till en samfinansiering från berörda fastighetsägare i området. Förslaget, menar Region Skåne, är beroende av att kommunen uppfyller kravet om att redovisa åtgärderna i översiktsplanen, kapitel 8.6.

Det första förslaget 8.1 *Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet*, menar Region Skåne kan bidra till syftet med strandskyddet om att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Genom möjligheten för klimatanpassningsåtgärd ges ett långsiktigt skydd av dessa värden. Samtidigt menar Region Skåne att förslaget också kan innebära en negativ inverkan på naturvärden och friluftsliv om det primära syftet *enbart* är att skydda bebyggelsen och att varsamhet ej sker mot de värden som finns vid strandnära områden.

Region Skåne avstyrker lagreglering av dagvattenssystemets kapacitet och av att va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattenssystemets kapacitet för enskilda fastigheter. (8.4)

Det finns redan en etablerad och välkänd rättspraxis som tydliggör vilka säkerhetskrav som ställs på dagvattenförande avloppsledningar. Det finns

också branschrekommendationer som innebär en ambitionshöjning vid nyanläggning i förhållande till rättspraxis. Region Skåne anser inte att det finns behov av den föreslagna lagregleringen. Det är dessutom lagtekniskt tveksamt att detaljreglera en enda säkerhetsaspekt på de allmänna va-anläggningarna.

Den föreslagna regleringen riskerar dessutom att motverka en frivillig utveckling mot ökade kapacitets- och säkerhetskrav. Det hänger ihop med begränsningen enligt lagen om allmänna vattentjänster, att endast nödvändiga kostnader för den allmänna va-anläggningen får finansieras med avgifter. Det är därför osäkert hur stor kapacitetsförstärkning som kan motiveras inom ramen för gällande lagstiftning, framförallt när det gäller åtgärder i befintlig va-infrastruktur.

Region Skåne avstyrker lagreglering av att det av översiktsplanen ska framgå var kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att skydda mot risken för skador på den byggda miljön. (8.6)

Den kommuntäckande översiktsplanen kan inte ha en detaljeringsgrad som gör det möjligt för den enskilde fastighetsägaren att utläsa information om sin fastighet. Anledningen är inte, som utredningen resonerar om, tekniska lösningar för skalbarhet i kartan. Det handlar istället om översiktsplanens syfte. Översiktsplanens syfte är att på en strategisk nivå visa inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och redovisa grunddragen när det gäller användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen, inte att visa åtgärder på eller effekter för den enskilda fastigheten. Översiktsplanen är heller inte en plan för genomförande av åtgärder. Föreslagen formulering om kommunala initiativ är därmed inte lämplig. Det viktiga bör vara kommunens bedömning av om det finns områden i kommunen med framtida behov av fysiska åtgärder, oavsett huvudmannaskap.

Region Skåne avstyrker lagkrav på att kommunen ska vara tvungen att ändra eller upphäva detaljplaner där det finns outnyttjade byggrätter med risk för klimatrelaterade skador. (8.9)

Region Skåne avstyrker förslaget om att kommunen ska vara tvungen att ändra eller upphäva detaljplaner där det efter genomförandetidens utgång finns outnyttjade byggrätter med en betydande risk för skador om marken bebyggs enligt planen och risken är en följd av klimatrelaterade översvämningar, ras, skred eller erosion. Förslaget är otillfredsställande genomlyst i utredningen. Det saknas bedömningar både av omfattningen av de problem man vill lösa, nyttan med kravet, de ekonomiska

konsekvenserna för fastighetsägare respektive kommun, och konsekvenserna för övrig planläggning. En grundläggande del i kommunens planansvar enligt PBL är att kommunen har rådigheten över vilka detaljplanearbeten som prioriteras utifrån lokala behov. Ett statligt krav på att kommunen måste prioritera en viss kategori av detaljplanearbeten, är ett starkt ingrepp i detta kommunala planansvar. Att kommunen skulle bli tvungen att lägga resurser på att ändra eller upphäva delar av gamla detaljplaner där det kanske inte finns något intresse för att bygga, skulle innebära att detaljplanering som är viktig för aktuella behov, exempelvis bostadsbyggande, infrastrukturell utveckling eller verksamhetsområden, får stå åt sidan. Planläggning som i sig skulle kunna ge mycket större effekter för klimatanpassningen i kommunen skulle också kunna behöva bortprioriteras, för att uppfylla lagens krav om att upphäva enskilda fastighetsägarers byggrätter. Förslaget innebär ett oacceptabelt ingrepp i det kommunala planansvaret, och i det kommunala självstyret. Att upphäva en byggrätt är dessutom ett stort ingrepp i den enskildes möjligheter att disponera sin fastighet. Kommunen har dessutom redan med dagens lagstiftning möjlighet att vid behov upphäva eller ändra en detaljplan. Kommunen har också möjlighet att vid behov neka lov för att ändra detaljplanen genom så kallat plananstånd.

Havsnivåhöjningar

I kapitel 9 *Havsnivåhöjningar* redovisar betänkandet bedömningar till varför staten bör ta ett större ansvar för de klimatanpassningsåtgärder som behövs för att möta stigande havsnivåer samt lämnar förslag på formerna för detta.

Skåne har en lång kuststräcka och är därmed sårbart för havsnivåhöjning och kusterosion. Hela Skånes kust är utpekad som riskområde för översvämning från havet. För sju områden har det tagits fram riskhanteringsplaner (Helsingborg, Landskrona, Malmö, Falsterbo/Höllviken, Trelleborg, Ystad, Kristianstad). Hela Skånes kust är av riksintresse och har dessutom regionala värden av mycket stor betydelse för regionen.

Region Skåne delar i huvudsak betänkandets analyser och slutsatser avseende höjda havsnivåer och behovet av att anlägga kustskydd längs delar av Skånes kuststräcka. Region Skåne anser dock att betänkandet bör ta ställning till att naturbaserade och dynamiska lösningar är ett viktigt komplement till de permanenta, fysiska barriärer som förordas. Naturbaserade lösningar lämpar sig väl längs Skånes sandiga kuststräckor och det framgår dessutom av EU:s klimatlag att medlemsstaterna i sina

nationella anpassningsstrategier ska främja naturbaserade lösningar och ekosystembaserad anpassning.

I kapitel 9.2.1 *Ett statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet* beskrivs motiven för varför staten bör ta ett större ansvar för att hantera risken för översvämningar från havet, bland annat de stora nationella värdena längs kusten som försvårar för den enskilda kommunen att på egen hand besluta om och genomföra kustskydd, de stora investeringarna och det långa tidsperspektivet. Region Skåne ser positivt på att staten föreslås ta ett större ansvar för planering, genomförande och förvaltning av permanenta, storskaliga kustskydd av nationella intressen längs kusten.

Region Skåne instämmer i vikten av en snabb och tydlig process enligt kapitel 9.2.2. Erosion och översvämning längs kusten är redan en realitet och flera av de skånska kommunerna har kommit långt i sin planering av kustskydd, vilket också betänkandet lyfter.

Kapitel 9.2.3 avser att tydliggöra statens roll och prioriteringar i utbyggnaden av kustskydd samt lämna förslag till en beredningsprocess i två steg. Region Skåne vill understryka vikten av att redan i ett tidigt skede involvera kommunerna i processen. Även om steg 1 innebär att ta fram ett förslag till prioriterade kuststräckor utifrån de nationella intressena menar Region Skåne att kommunerna bör involveras redan i denna fas. Processen bör omfatta framtagande av kriterier och en identifiering av lämpliga kuststräckor innan en prioritering kan ske.

Region Skåne har ett ansvar för både regional utveckling och för regional fysisk planering enligt 7 kap. PBL. Just nu pågår arbetet med att aktualisera *Regionplan för Skåne 2022–2040*. Fokus är det regionala och mellankommunala perspektivet. Att verka för insatser som kan minska effekterna av ett förändrat klimat är del av regionens ansvar. Region Skåne anser att betänkandet bör lyfta fram den regionala fysiska planeringens betydelse och kapacitet att stödja processen avseende det mellankommunala och regionala perspektivet i såväl steg 1 som steg 2.

Region Skåne ser positivt på förslaget att de områden där statliga kustskydd anläggs inrättas som nya riksintressen, enligt kapitel 9.2.4. Betänkandet ser ett behov av normering och föreskrifter för kustskyddens utformning och dimensionering. Även om kustskyddets primära funktion är att skydda nationella intressen mot översvämning från havet under överskådlig tid vill Region Skåne trycka på att regionala värden behöver beaktas i relation till statliga intressen. Flera av tillväxtmotorerna och regionala kärnorna i Skåne är belägna vid kusten och den skånska kusten med höga natur-, kultur- och

rekreationsvärden har stor betydelse för Skånes attraktivitet. Kustzonen är vidare en arena för regionala utvecklingsintressen avseende bebyggelse, infrastruktur, näringsliv, turism och energiproduktion.

Finansieringsmodeller

I kapitel 10 *Finansieringsmodeller* redovisar betänkandet olika finansieringsmodeller för klimatanpassningsåtgärder och konstaterar att en ny modell behövs med förslaget om att denna är utformad i sin helhet som en ny lag. Region Skåne delar betänkandets ställningstagande men menar att det finns ett antal synpunkter på förslaget.

Kapitel 10.4.1 redogör för förutsättningarna för en ny finansieringsmodell för klimatanpassningsåtgärder. Region Skåne delar betänkandets bedömning om att modellen bör vara öppen för alla typer av klimatanpassningsåtgärder men att den inte ska medverka till att kommuner vidtar åtgärder för att förebygga obetydliga risker. Region Skåne menar att denna bedömning stärker betänkandets förslag i kapitel 8.6 om att kommunen genom översiktsplanen ska redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera.

I kapitel 10.4.1 redogör betänkandet även för att en kommun får utföra klimatanpassningsåtgärder i annan kommun och tillsammans med andra kommuner så länge kommunallagen uppfylls. Detta menar Region Skåne innebär en mellankommunal samverkan där den regionala fysiska planeringen kan bidra enligt det ansvar som Region Skåne har i 7 kap. PBL.

Vidare delar Region Skåne betänkandets förslag i kapitel 10.6.1 om att det i finansieringsmodellen ska finnas en fördelningsnyckel som klargör hur kostnaderna ska fördelas mellan olika fastighetsägare. Region Skåne är också enig i att proportionerna i kostnadsfördelningen är rimlig genom att högst hälften av kostnaderna ska belasta fastighetsägarna i medfinansieringsområdet och att avgiften för en fastighet inte får överstiga tio procent av marknadsvärdet för berörd del av fastigheten. För regioner kan detta dock innebära mycket stora summor eftersom sjukhusområden ofta är belägna i centrala stadsdelar med generellt högt marknadsvärde. Region Skåne menar att marknadsvärdet dessutom kan vara svårt att bedöma på just sjukhusfastigheter och det finns en risk att dessa överskattas, då sjukhusområden sällan säljs på marknaden.

Kapitel 10.6.1 redogör även för förslag om en fördelning av kostnader inom medfinansieringsområdet. Avgifterna föreslås fördelas inom medfinansieringsområdet "enligt vad som är skäligt med hänsyn tagen till den nytta som varje fastighet har av åtgärden". Region Skåne anser att

förslaget om att alla kommuner själva ska bedöma risker och nyttor och konstruera en ”fördelningsnyckel” kan resultera i orimliga och orättvisa fördelningar, som kanske bedöms olika från kommun till kommun. Region Skåne menar att ”nyttan” av en klimatåtgärd är mycket svår att bedöma med avseende på hur stor risken är att en naturkatastrof faktiskt inträffar, vilka skador på en fastighet som kommer uppstå i samband med den fiktiva naturkatastrofen och hur mycket dessa kommer att kosta. Det finns dessutom en risk att bedömningen av avgift ej heller tar hänsyn till vilka åtgärder fastighetsägare redan har gjort på sin mark och i sina byggnader för att minimera skador och kostnader på grund av klimatrelaterade händelser.

Vidare ställer sig Region Skåne frågande till hur kostnader för framtida drift och underhåll ska beräknas. Likaså menar Region Skåne att svårighet kan uppstå med att betala i förskott och att det i betänkandet inte framgår hur många års drift och underhåll som kan debiteras.

Enheten för regional planering samordnar Region Skånes handläggning av detta ärende.

Med vänlig hälsning,

Anna Jähnke
Ordförande

Anna Pettersson
Utvecklingsdirektör